

Boganmeldelse

Etnografisk tekst

Om at forstå verden gennem skrift
af Helle Bundgaard og Anne Line Dalsgård

Af Ala Jamal Zareini

Den tyske forfatter Hermann Hesse har engang sagt, at ord ikke udtrykker tanker godt. Tankerne forandres og forvrænges, så snart de udtrykkes i ord. Det er ikke den forståelse, som afspejles i Helle Bundgaards og Anne Line Dalsgårds *Etnografisk tekst*, men de forstår også forvandlingen fra tanker til tekst som noget transformativt. Inspireret af Maurice Merlau-Pontys fænomenologi, forstår de to forfattere skriften som en fuldbyrdelse af tanken, ikke blot en repræsentation af sidstnævnte. At skrive er at producere indsigter. Derfor er det essentielt, at etnografer skriver godt. Etnografi, understreger Bundgaard og Dalsgård, er et håndværk. Det skal øves for at kunne mestres. Altid forankret i det etnografiske materiale viser de to forfattere gennem bogens tre dele, hvordan brugen af skønlitterære virkemidler kan højne gennemslagskraften og kvaliteten af etnografier.

I bogens første del, *Opmærksomhed, formgivning og fantasi*, argumenterer Bundgaard og Dalsgård for nødvendigheden af at have særlig opmærksomhed på de små detaljer, som giver de etnografiske tekster deres virkelighedsnære effekt. Det er sådan, man lykkes med troværdige etnografier. Det er især i kapitlet *Formgivningen*, at bogen så småt begynder at udfordre et-

nografiske konventioner. I stedet for at organisere sit materiale med afsæt i teori og begreber, foreslår Bundgaard og Dalsgård, at etnografen forsøger sig med forskellige formgivninger af det etnografiske materiale. Lister, montager og narrative fortællinger er forskellige former, som kan afsløre nye forbindelser og opdagelser i materialet. Det handler ikke blot om at give teksten form, men at gå på opdagelse i de analytiske perspektiver, som udspringer i formgivningsprocessen.

I kapitlet *Fantasi* sættes konventionerne for alvor under pres. Udover at påpege, at informantens fantasi kan, og bør, indgå i det empiriske materiale, argumenterer Bundgaard og Dalsgård for anvendelsen af etnografens fantasi. Fortsat inspireret af Maurice Merlau-Ponty fastslår de, at fantasi er en integreret del af virkeligheden. Etnografisk fantasi er forsøget på at forstå de sprækker og mellemrum, som findes mellem det observerede. Det er altså fantasi forstået som etnografens evne til, med udgangspunkt i det konkrete og observerede, at forestille sig sammenhænge, som giver mening. Som Bundgaard og Dalsgård selv påpeger, så fremkalder ordet og tilgangen negativ respons. Responsen vedrører især, at fantasi ikke lader sig operationa-

lisere nemt, og de mulige epistemologiske udfordringer ved dets anvendelse. Udover disse bekymringer påviser Bundgaard og Dalsgård, at modstanden for anvendelsen af fantasi også skyldes en positivistisk forståelse af antropologi, som fortsat spørger i disciplinen.

I bogens anden del, *Kunsten at skrive*, fastslår forfatterne, med Thomas Hylland Eriksen i ryggen, at mange antropologer ikke skriver godt. Uvedkommende og kedelige etnografier underminerer antropologers potentiale for at bringe det menneskelige perspektiv i spil. Derfor er det oplagt at kigge til skønlitteraturen for at lære at skrive godt. Bundgaard og Dalsgård gennemgår ikke blot, hvilke skønlitterære greb, der kan anvendes, men også hvordan det

i praksis ser ud for en etnograf, ved at introducere eksempler fra andre etnografier. Efter bogens første to dele føler man sig som læser og etnograf inspireret og overbevist om, at man kan blive en bedre etnograf ved brug af de i bogen introducerede perspektiver på tekst. Denne følelse er stadig intakt efter læsningen af bogens tredje del *Det etnografiske håndværk*. Dog er denne del af bogen en mindre opvågning; én som de selv foreskriver. Standarder for etnografisk argumentation og akademisk formalia kan til tider kvæle eksperimentering med tekst, men de skal overholdes. Bundgaard og Dalsgård viser, hvordan man kan bryde med den akademiske genre, hvis man er fortrolig med den, og gøre brug af de greb, som de tidligere i bogen har introduceret.

Etnografisk tekst er for alle, som er interesseret i at skrive etnografi, som efterlader varige indtryk, giver anledning til refleksion og gør os klogere på andres liv. Bogen undgår at drukne i metadiskussioner om etnografisk praksis og fokuserer i stedet sin energi på at argumentere for nødvendigheden af vedkommende etnografier. Det er især i forfatternes argumentation for anvendelsen af lister, montager, fantasi og skønlitterære greb, at bogen brillerer og viser sit værd i forhold til eksisterende bøger om etnografisk metode og tekst. Som læser overbevises man om, at skriveprocessen er en analytisk proces. Mennesker og steder skrives frem, de er ikke allerede til.

**1. udgave (2023), 278 sider,
Samfundslitteratur.**